

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/podkarpacki-kongres-pamieci-na/191922,Konferencja-naukowa-Emigracyjna-prasa-oraz-osrodki-wydawnicze-i-wydawcy-19391990.html>
12.05.2024, 22:31

Konferencja naukowa „Emigracyjna prasa oraz ośrodki wydawnicze i wydawcy 1939-1990” podczas Podkarpackiego Kongresu Pamięci Narodowej, 4-5 października 2023 r.

Oddziałowe Biuro Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej w Rzeszowie zorganizowało konferencję naukową, której celem było ukazanie dziejów emigracyjnej prasy polskiej w latach 1939-1990 - wydawnictwa będące forum wypowiedzi polskiego wychodźstwa w latach drugiej wojny światowej oraz powojennej emigracji politycznej (z emigracją solidarnościową włącznie).

Konferencja naukowa „Emigracyjna prasa oraz ośrodki wydawnicze i wydawcy 1939-1990”
- Podkarpacki Kongres Pamięci Narodowej, 4-5 października 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)
Konferencja naukowa „Emigracyjna prasa oraz ośrodki wydawnicze i wydawcy 1939-1990”
- Podkarpacki Kongres Pamięci Narodowej, 4-5 października 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)
Konferencja naukowa „Emigracyjna prasa oraz ośrodki wydawnicze i wydawcy 1939-1990”
- Podkarpacki Kongres Pamięci Narodowej, 4-5 października 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)
Konferencja naukowa „Emigracyjna prasa oraz ośrodki wydawnicze i wydawcy 1939-1990”
- Podkarpacki Kongres Pamięci Narodowej, 4-5 października 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Konferencja naukowa „Emigracyjna prasa oraz ośrodki wydawnicze i wydawcy 1939–1990” – Podkarpacki Kongres Pamięci Narodowej, 4–5 października 2023. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Konferencja prezentowała zarówno polityczne funkcje prasy emigracyjnej, jak również zadania wykonywane przez nią w sferze kultury. Zadania te realizowano w formie dyskusji i polemik toczonych na jej łamach wokół różnych problemów nurtujących środowiska polskiej emigracji politycznej (np. sporu o legalizm czy stosunek do ludowej Polski oraz kolejnych kryzysów politycznych w PRL, kwestii polskiej polityki wschodniej oraz stosunków polsko-niemieckich), ale także wkładu emigracyjnej prasy w polską kulturę literacką. Pokazane zostały również działania komunistycznej bezpieki (cywilnego i wojskowego wywiadu) wobec konkretnych wydawców i publicystów emigracyjnych.

Konferencja dotyczyła różnych segmentów emigracyjnej prasy: wydawnictw stricte politycznych (partyjnych), czasopism historycznych, religijnych, wojskowych (kombatanckich) oraz społecznych (wydawanych – również w formie biuletynów – przez organizacje, związki i stowarzyszenia o różnorodnym charakterze).

W panelu poświęconym ośrodkom wydawniczym został wygłoszony referaty:

- dr Małgorzata Choma-Jusińska – *Polskie wydawnictwa emigracyjne w Wielkiej Brytanii w latach 1945-1970. Próba bilansu,*
- prof. dr hab. Marek Wierzbicki – *Działalność wydawnicza Związku Harcerstwa Polskiego na Obczyźnie 1939-1990,*
- dr Bogusław Wójcik – *„Editions - Spotkania” a Keston College – historia pewnej współpracy.*

Podczas panelu poświęconego kręgowi paryskiej „Kultury” prelegenci zaprezentowali referaty:

- dr hab. Krzysztof Kloc – *Kilka refleksji o środowisku „Kultury” Jerzego Giedroycia i Polsce Niepodległej 1918-1939,*
- dr Małgorzata Ptańska – *Między wschodem a zachodem. Rola paryskiej „Kultury” w kształtowaniu polityki zagranicznej polskiej emigracji w latach 1947-1990,*
- dr Monika Sędlak – *Pomoc zza kulis. Nieznana działalność Zygmunta Hertza, pracownika paryskiej „Kultury”, na rzecz polskich pisarzy.*

W części poświęconej publicystom i wydawcom słuchacze konferencji zapoznali się z referatami:

- dr hab. Maciej Strutyński – *Kościół rzymskokatolicki w Polsce i na świecie w optyce periodyku „Horyzonty”,*
- dr hab. Marta Sikorska – *Problematyka żydowska w emigracyjnej publicystyce Wandy Pełczyńskiej,*

- dr Krzysztof A. Tochman – *Stanisław Grocholski – żołnierz – polityk – wydawca*,
- Kamil Świdorski – *Karol Zbyszewski na łamach „Dziennika Polskiego” („Dziennika Polskiego i Dziennika Żołnierza”) w latach II wojny światowej*,
- dr Maciej Motas – *Wiktor Trościanko (1911–1983) – publicysta „Myśli Polskiej”*,
- dr Anna Szwed-Walczak – *Polska z perspektywy emigracyjnej. Obraz państwa na łamach „Opoki” Jędrzeja Giertycha (1969-1988)*.

Zagadnienia poświęcone prasie katolickiej poruszały referaty:

- dr hab. Krzysztof Kaczmarek – *„Miecz Ducha” i „Sprawa”. Z dziejów polskiej prasy katolickiej w Wielkiej Brytanii w czasie II wojny światowej*,
- ks. dr Robert Czarnowski – *„Voix Catholique – Głos Katolicki” jako organ prasowy Polskiej Misji Katolickiej we Francji*,
- Karolina Siewak – *Reakcje publicystów emigracyjnych na przeobrażenia społeczno-obyczajowe na przykładzie rzymskich „Przemian” u schyłku lat 60. XX wieku*.

W części poświęconej prasie partii i środowisk politycznych wygłoszono referaty:

- dr Wojciech Muszyński – *„Myśl Polska na Wschodzie” 1943–1946*,
- dr Rafał Sierchuła – *Emigracyjna prasa środowisk związanych z Organizacją Polską*,
- dr Robert Witalec – *„Jutro Polski” wobec sytuacji w Polsce w latach 1945–1947*.

Drugiego dnia konferencji omówiono zagadnienia prasy wojskowej i kombatanckiej:

- Magdalena Szelaż – *„Orzeł Biały” – najważniejsze pismo wychodźstwa polskiego ze Związku Sowieckiego*,
- dr Bartosz Janczak – *„Sitwa Rysiów, Żbików, Wilków Wileńskiej Brygady Żubrów” – pismo żołnierzy 5. Wileńskiej Brygady Piechoty (1944-1949)*,
- dr Krzysztof Prętki – *Problematyka wojskowej służby zdrowia na łamach edynburskiego czasopisma „Lekarz Wojskowy” w latach 1941–1946*,
- dr hab. Piotr Kardela – *„Kombatant w Ameryce” jako źródło wiedzy o polskiej emigracji niepodległościowej po II wojnie światowej*.

Na panelu poświęconym prasie środowisk kresowych i wydawana w Nowym Świecie wygłoszono referaty:

- dr Sebastian Drabik – *Tygodnik „Lwów i Wilno” (1946-1950) jako głos środowisk kresowych na emigracji*,

- dr hab. Patryk Pleskot – *Wolne słowo na Antypodach. Powojenna polska prasa emigracyjna w Australii – szkic do portretu,*
- dr Diana Maksimiuk – *„Głos Polski” w Buenos Aires w pierwszych latach powojennych.*

Konferencję zamknęły referaty z panelu „Varia”:

- dr hab. Michał Polak – *„Ekonomista Polski” w Wielkiej Brytanii jako forum prezentacji polskich tez gospodarczo-politycznych 1941-1953,*
- dr hab. Waldemar Grabowski – *„Głos USA” oraz „Zwiastun Zwycięstwa” – próby Amerykanów i Brytyjczyków kontaktu bezpośredniego ze społeczeństwem polskim w okresie II wojny światowej.*

Treść wygłoszonych referatów zostanie opublikowana w pokonferencyjnym wydawnictwie. Konferencji towarzyszyła sprzedaż książek wydanych przez rzeszowski oddział IPN.

Podkarpacki Kongres Pamięci Narodowej

Podkarpacki
Kongres Pamięci
Narodowej

Historia mówi przez pokolenia
4-5 października 2023